

Oslo Akershus Bonde- og Småbrukarlag

- organisasjonen for alle bønder

**Historen om Oslo Akershus Bonde- og Småbrukarlag.
Skrevet av Erling Hansen.**

Fra stiftelsesmøte til Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Eidsvoll 1913.

**Kopiert fra Norske Gardsbruk 1
Med helsing for
Oslo Akershus Bonde- og Småbrukarlag**

Leder Jo Arne Ødegård

Akershus Bonde- og Småbrukarlag

av Erling Hansen

Når Norsk Bonde- og Småbrukarlags historie blir nevnt så kommer en ikke utenom Akershus.

Det forberedende arbeide for stiftelse av Norsk Bonde- og Småbrukarlag ble tatt opp av H. Cock-Jensen og H. Egeberg, som i 1909 hadde kjøpt småbruket Mailand på Lørenskog.

I 50-års beretningen til Norsk Bonde- og Småbrukarlag sier redaktør Mo følgende etter at han nevner at Cock-Jensen og Egeberg har kjøpt Mailand: «Lærerens teoretiske innsikt og medarbeiderens praktiske evner og skjønn utfylte hverandre på en heldig måte, og takket være denne kombinasjon ble Mailand på kort tid gjort til et mønsterbruk, ja det ble mere enn det. En kan si at Mailand ble vogga for den organiserte småbrukerrørsla.»

I tillegg til dette må nevnes, for å vise forholdet Akershus og den organiserte småbrukerrørsla, at stiftelsesmøtet for småbrukernes faglige landssammenslutning ble lagt til Folkehøgskolen på Eidsvoll 22. juni 1913. Møtet på Eidsvoll betegnes som et stort møte og med en representativ forsamling.

Tidligere generalsekretær H. Ekeberg, Lørenskog.

I sin hilsningstale fra De Samvirkende Danske Husmannsforeninger til stiftelsesmøtet sa forstander Nilsen Sønning bl. a.: «I 1814 skrev Norges politiske fedre landets frihetsbrev på Eidsvoll. I dag skriver dere landets økonomiske frihetsbrev. For det småbrukerbevegelsen vil, er *at ingen skal ha noen forrett, men at det skal være like rett for alle.*»

Dette var noe småbrukerne forsto, de hadde som husmenn gjennom generasjoner måttet innpasse seg under gardbrukere og godseieres for-godtbefinnende. De ble kaldt til gards når det var onner og skogsarbeide for en snau betaling, men som var enda mindre om de arbeidet mellom de egentlige onnetider. Det var ikke bare mannen, men også hustru og hjemmeværende barn, som måtte møte når det ble forlangt av gardbrukeren. Helt opp i vår tid har det sittet husmenn og leilendinger med kontrakter, hvor det står at barna ikke må bo hjemme etter sitt fylte 15 år, hvis de ikke arbeider på garden, og andre betingelser som går i samme lei, bl. a. at familien må flytte første faredag hvis husmannen faller fra. Når vi så vet at husmennene og leilendingene og deres familier vanligvis har brutt og dyrket opp husmannsbrukene, forstår vi at de ønsker å bli eiere av hjemmene.

Selv om mange etterhvert fikk kjøpe brukene, var disse så små at brukerne og familien måtte søke arbeide utenom bruket. Det var vanlig at de da fortsatte å arbeide på garden, for noe annet arbeide var sjelden å få.

I tillegg til at vi hadde husmannsbruk som ikke kunne erhverves frivillig og dette at småbrukenes interesser ikke ble ivaretatt av Norsk Landmannsforbund, og at småbrukerne sto

utenfor landbrukssamvirke og var utelukket fra landshusholdningsselskapene gjorde sitt til at tanken om å organisere småbrukerne kom opp. Også dette at det ikke var noen skole eller vegledningstjeneste som var avpasset etter småbrukernes faglige behov, ga støt til å reise krav om en organisasjon til vern om småbrukernes interesser.

Småbrukerrørsla ble sterkt bekjempet av de

store jordeiere. Men en del fremsynte folk med store jordarealer forsto småbrukernes rettmessige krav og ga det sin støtte.

Karakteristisk i så henseende er at jordeier Emil Frøen fra Sørum var med i det første styreorganisasjonen valgte på Eidsvoll. Statsminister og stor jordbesidder, Gunnar Knudsen, har ved sin stilling til småbruksundervisningen vist at småbrukerne hadde vunnet tilslutning langt ut

En av stifterne av Norsk Bonde- og Småbrukarlag, H. C. Cock-Jensen, Lorenskog.

Fra stiftelsesmøte til Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Eidsvoll 1913.

En pust i slåttonna.

over egne rekker. Også Hans Braset fra Trøndelag var stor jordeier, men en glødende kjemper for småbrukernes sak.

Braset studerte småbruksdrift, smånæringer og hagebruk i Danmark. Dette er nevnt for å peke på grunnen for at organisasjonen ble reist og den stilling småbrukerne sto i før og etter at organisasjonen begynte sin virksomhet. Uten at en har dette klart for seg er det vanskelig å bedømme behov og bakgrunn for reising av en slik organisasjon.

Det har alltid vært samme hovedoppgaver vår organisasjon har hatt å arbeide for, ved siden av de dagsaktuelle oppgavene som etter hvert kommer til, men de aller fleste kommer inn under hovedoppgavene:

1. Fagveiledning og fagopplysning (avpasset for småbruksdrift).
2. Jordas rettmessige fordeling.
3. Samvirke i kjøp, salg og drift.

Biavl har alltid vært aktuell på de mindre bruk.

De som har noe kjennskap til jordbruksdrift er klar over at hvis arealene er små må drifta intensiveres. Smånæringer i husdyrbruk og planteavl, som oftest er svært arbeidskrevende gir bedre mulighet for lønnsom avkastning av innsatsen, enn om en forsøker å kopiere drifta på en stor gard hvor storfe og korn hittil er det mest alminnelige. I det siste er også storfeholdet falt ut på mange gardar og bruk. For store gardar med skog eller støttebruk med kombinasjon med annen inntektsgivende virksomhet kan dette gå. Verre blir dette om en vil klare seg økonomisk på jordbruksdrift alene. Dette var et sidesprang, men tar vi postene en for en finner vi at disse hovedpostene er like aktuelle i dag som i organisasjonens barndom, og like aktuelle i Akershus som i landet forøvrig.

Mangeårig konsulent i Norsk Bonde- og Småbrukarlag — A. Størseth, Asker.

Småbruksopplæringa, som etter linjer trukket opp av Cock-Jensen, skulle være avpasset etter livet på småbrukene ble ikke mottatt med velvilje av det øvrige jordbruk. Vedtaket i stortinget 7/7-14, om opprettelse av Statens Småbrukslærerskole ble fattet etter lang og hard debatt, og etter at daværende statsminister Gunnar Knudsen hadde stillt kabinettsspørsmål på saken ble den vedtatt.

Skolen hadde i den tiden den fikk virke en svært bra tilslutning, og bevirket at det er blitt utdannet allsidige fagveglere og lærere som også kan gi råd og vegledning for de som har små arealer og vil drive småbruksdrift.

Småbrukerne kan ikke forstå at det skulle være nødvendig å bekjempe en institusjon som har betydd så mye for norsk jordbruk, som Sem

Fra studiarbeide i kvinnegruppen.

i Asker har gjort. Særs merkelig er det at folk som er tillitsmenn for norsk jordbruk har vært med å berøve jordbruket et så verdifullt organ. Vi hører ellers aldri at det gis uttrykk for at norsk jordbruk har fått for stor andel i samfunnsgodene fra de som var med å rive ned i dette tilfelle.

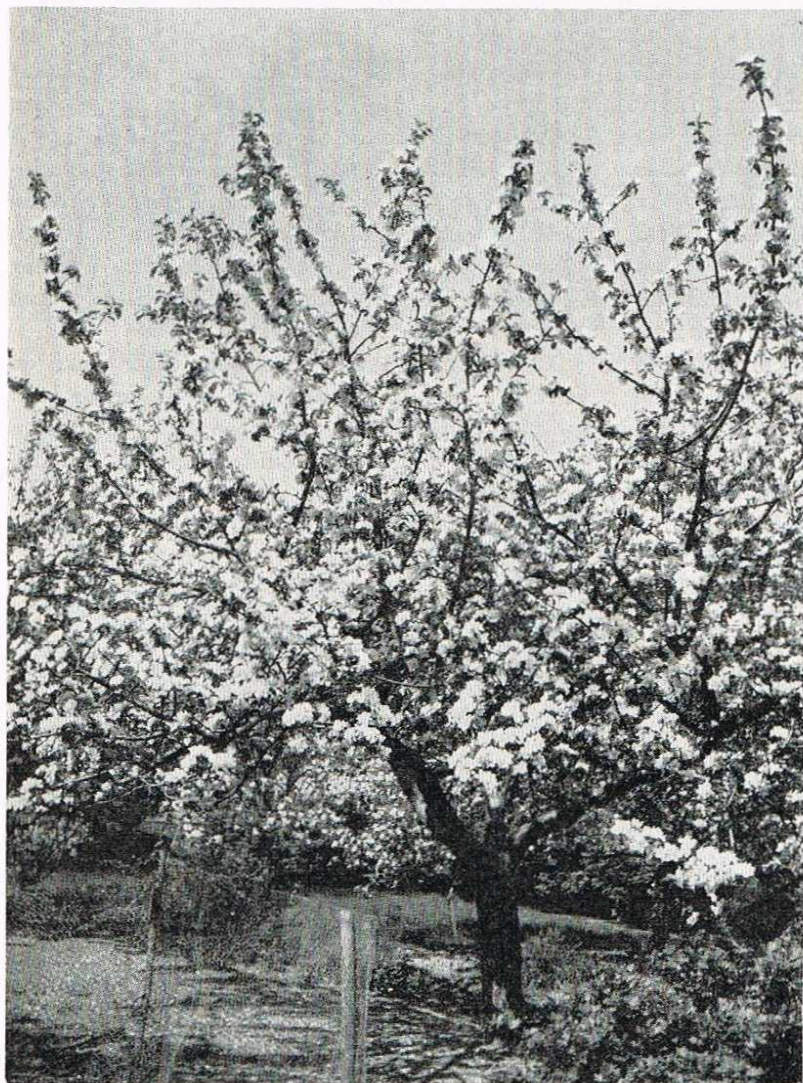
Vedtaket i stortinget av 1914 ga også mulighet for reising av småbrukerskoler i fylkene.

Akershus fikk sin småbrukerskole i 1928, med Vesle-Hvam som praksisgard og den teoretiske undervisning lagt til landbruksskolen på Hvam.

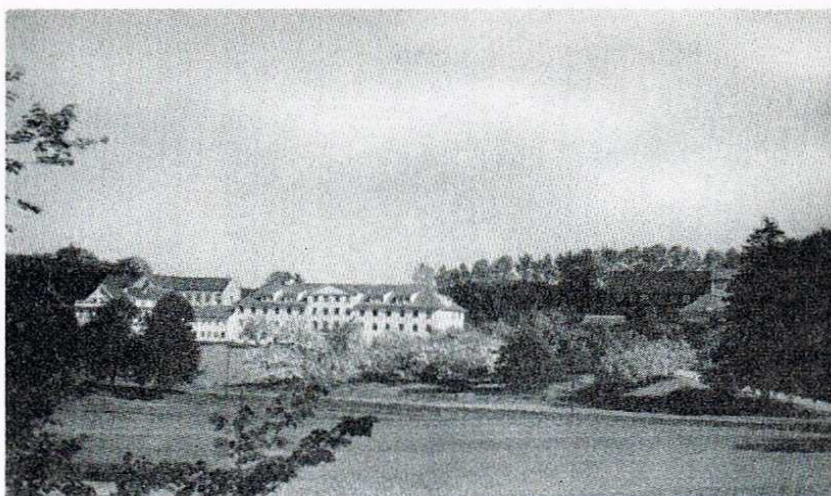
Fylket var heldig med bestyrer og lærere som de hadde sammen med landbruksskolen.

Bestyrer senere, professor J. Høie, ledet skolen på en fortrinlig måte, og sammen med sin hustru fru Ingrid Høie, ledet han det hele slik at skolen også ble et hjem for elevene mens de var på skolen. Med den nære tilknytning til Hvam, fikk vi som gikk på skolen del i mange visdomsord også fra bestyrer Døsen.

Høie sa gjerne at det blir sjelden så mye skilinger å ha mellom hendene for den som er jordbruker, men tror du på jorda og satser hel-

Fruktblomstring i Asker.

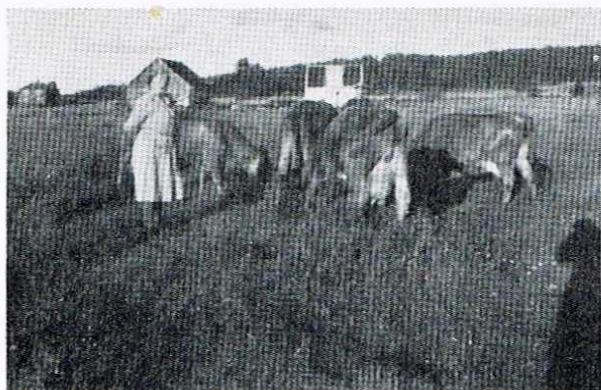
Sem småbrukerlærerskole, Asker.

hertet på den så blir du bedre stilt etter hvert, kalven blir kvige, kviga blir ku, føllet blir hest osv. Og så bygger du et hus, vøler et hus, kjøper redskap og innbo, og stiller du deg fornuftig vil statusregnskapet ikke bli så dårlig, selv om du kunne ønsket deg noe mere kontanter mellom hendene.

Også Døsen mente at det hadde mye å bety at den oppvoksende slekt fikk sin start på et jordbruk, i kontakt med planter og dyr. Og videre sa han at «selv om bruket er lite, bidrar det også til å holde sulten fra døra, og at han hadde sett mange småbrukere som hadde ridd krisa over på griseryggen.»

Ingrid og Johannes Hoie var som foreldre for småbruks-skoleelevene i Akershus.

Storfe på beite. Fra et bureisningsbruk i Nes.

Hesten var en god venn og hjelper.

Det ligger mye visdom i dette, og når elevene i tillegg til dette etter tur ble innbudt til Høie og hadde hyggekvelder sammen med familien, bidro dette til at skolen også ble et hjem for elevene. Slik ble kontakten knyttet og læreren fikk bedre grunnlag for å legge undervisningen til rette, fordi han la an på å lære elevene og kjenne. Akershus småbrukerskole tapte mye da Høie forlot skolen, og den ble et lett bytte for nazismen som ellers også ødet alt som ikke kunne passes inn i deres kram.

Småbrukerne i Akershus har dog fått mulighet til å drive kurs og utferdsvirksomhet, og dette betyr svært mye når det gjelder å lære og følge med i utviklingen av næringen. Dette grunner seg på en fast bevilgning gjennom Akershus landbruksselskap, som kompensasjon for det vi ikke har noen annen mulighet for spesiell små-

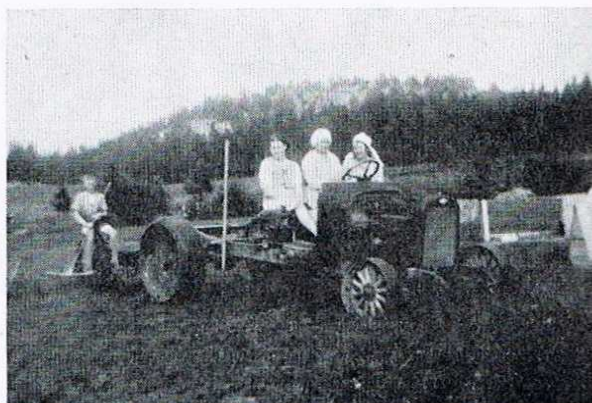
bruksundervisning. Denne posten går årvisst gjennom enstemmig, og vi ser det som en håndrekning og vilje til samarbeide på bred basis innen jordbruksorganisasjonene i Akershus. Det er nå alminnelig anerkjent at det større jordbruk i langt større utstrekning enn småbrukerne nytter landbruksskolene og tildels også herredsastronomene i fylket.

Studieturene er i de senere år blitt årvisse, og det knytter seg tradisjoner til dette nå. Det er 3 dagers turer, med besøk på landbruksskoler, forsøksgarder og demonstrasjonsbruk og hos småbrukere som kan vise til driftsopplegg med produksjoner som er aktuelle på stedet og som det er avsetning for. Opplegget for slike turer blir lagt opp i samarbeide med fylkesorganisasjonen i det fylket vi besøker.

Tillitsmannsmøtene hvor tidsaktuelle saker

Fra en utferd i Akershus.

Bil ble prøvd for det ble alm. med traktor.

Utferd — småbrukerne studerer småfehold.

blir tatt opp og drøftet er svært aktuelle og populære. Dette gir muligheter for å utkrystallisere småbrukernes syn på opptak for myndighetene og de økonomiske organisasjoner m. v., samt å peke på løsninger av problemer jordbruket står overfor.

Før vannet ble innlagt.

Det var under slike drøftinger at problemet med innlegging av vann så mange ganger ble behandlet. Vi husker at ordfører Tomter og hustruen, stortingskvinne Liv Tomter fra Akershus, talte varmt for vannsaken, og de muligheter en ved løsning av denne ville oppnå. Det ble ikke bare prat, fru Tomter reiste saken i stortinget og ble formann i komiteen som forberedte saken for videre behandling.

Saken fikk en heldig løsning, og ved støtte fra stat og kommune ble grunnlaget lagt for den videre utbygging.

Tusener av småbrukerkvinner og menn har nå lagt vass-selen vekk eller gjemt den så kommende slekter kan sette seg inn i tidligere tiders vanntilførselsmuligheter. Og med rikelig elektrisitet og vann i krana, bidrar en til å lette stellet på større og mindre bruk. Bad og vannklosetter er blitt svært alminnelig også på småbruka. I alt bevirker innlegging av vann stor lettelse i stellet og muligheter for en god hygiene i hjemmene. Men vannet til de tusen hjem stiller store krav til kommunene og staten og den enkelte.

Skal en få full nytte av innlagt vann, må en ha muligheter for avløp av sølevannet, slik at det ikke skader ved stank eller forurensning av vannløp. Når vannsaken er løst må det sikkert også finnes anledning til å bli kvitt sølevannet

Kanskje dette å by kua vann av botte var grunn til at Liv Tomter tok vannsaken opp.

på en praktisk og fornuftig måte, selv om det blir kostbart. Dette viser bare at løsning av de største, beste og mest aktuelle saker også kan føre med seg problemer som en tidligere ikke har vært tilstrekkelig oppmerksom på.

Kursvirksomhet er holdt, dels innen fylket og dels utenfor, men i den senere tid har det gjerne vært et kurs årlig på Hvam landbruks-skole. Aktuelle emner har vært fjørfeavl og det som står i forbindelse med fjørfehold, omsetning og foredling av fjørfeprodukter.

Hagebruket er viet stor oppmerksomhet, husflid har også vært aktuelt, likeledes hus og matstell. Ved kursene er det, når en tar vekk det som bare interesserer kvinnene, omtrent like mange kvinner og menn som deltar. Dette er for øvrig typisk for småbrukerne, mann og kone går sammen om å løse oppgavene, det gjelder å ta et

Demonstrasjon i husdyrbruket.

12 — Norske Gardsbruk I.

Også oxen ble tatt i bruk som trekkdyr.

tak sammen der det er mest aktuelt, enten det gjelder arbeide i husa, i hagen eller ute på jor-det. Der samarbeidet er godt innen familien, vil alltid også det økonomiske utbytte av drifta bli best.

Småbrukerne deltar også i den gruppevegled-ningstjenesten som er lagt opp av fylkesland-brukssjef Berggren. Når det gjelder utbyttet faglig sett, må en si det har vært svært mange aktuelle emner også for småbrukerne. Men småbrukerne fornekte seg aldri, også her er de tilbakeholdne, slik at mange aktuelle emner av spesiell interesse for småbrukerne er det heller sjelden blitt stilt krav om.

Fjørfe, sau og hagebruk er de fag som har vært aktuelle emner og som har mest interesse for småbrukerne i tillegg til grunnfag og jord-bearbeiding.

For småbrukerbevegelsen så vel som andre organisasjoner gjelder det gamle visdomsord at du skal stikke fingeren i jorden osv. Ikke minst i Akershus er dette høyst aktuelt, fylket vårt er i virkeligheten et Norge i miniatyr og nær like mangesidig. Nær nabo til hovedstaden og med slett og lett bølget landskap med storgårder, fjellbygder og med deler av landarealene på to sider av Oslofjorden gjør at forholdene må bli svært vekslende. I enkelte bygder er landskapet oppdelt og bakket, slik at bakkeplanering må til om jorda skal kunne drives maskinelt, og denne saken reiste småbrukerne og går inn for. I andre

Manuell stubbebryting.

deler av fylket er det sletter, hvor det er aktuelt å kanalisere om en skal få mulighet for drenering. Næringslivet må bli noe mere allsidig enn hva som ellers er tilfelle i fylkene i landet vårt. Jordbruket spiller ennå en stor rolle og det gjelder å ta vare på de jordbruksarealene vi har om vi skal ha noen mulighet for beredskap i tilfelle ulykken skulle ramme, slik at vi ikke får tilførsler utenfra.

Men neppe noe fylke er så utsatt for angrep på dyrket mark som Akershus. Flyplasser, idrettsplasser, veger og tomtearealer til forskjellige formål krever sitt av landarealer.

Fra jordbrukssyn synes det merkelig at nettopp de arealene som skulle gi grunnlag for levemåte og beredskap må angripes til de foran nevnte formål. Med dyrket areal på 3—4 % av landvidda, skulle en anta at det bare helt unntagelsesvis skulle være nødvendig å ta dyrket mark i bruk til andre formål enn jordbruket i landet vårt. Under de forskjelligartede forhold som de vi har i Akershus må næringsgrunnlaget være høyst forskjellig. Fra de typiske gamle næringer som jord, skogbruk og fiske, har byggevirksomhet, industri og servisenæringen blitt det som etterhvert har lagt beslag på arbeidskraften. Ikke minst de som er frigjort fra jordbruket, etterhvert som mekaniseringen her har avløst den manuelle innsatsen. Særlig småbrukerne har bidratt til å rekruttere disse yrkene og sjøfarten m. v.

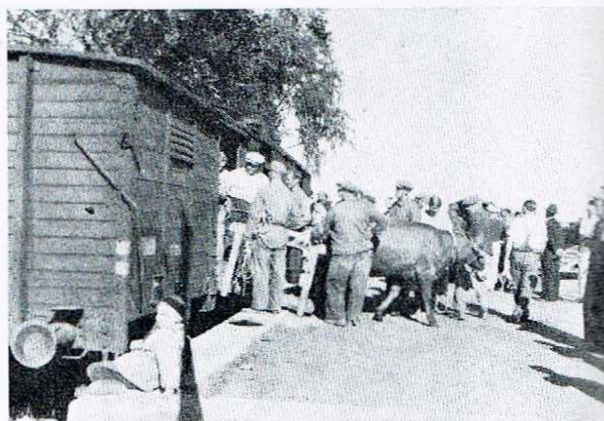
Når vi i dag stopper opp og ser oss tilbake for å se hva vi har oppnådd ved organisasjonsvirk-

somheten er det mye å glede seg over, selv om mye senere er rasert igjen.

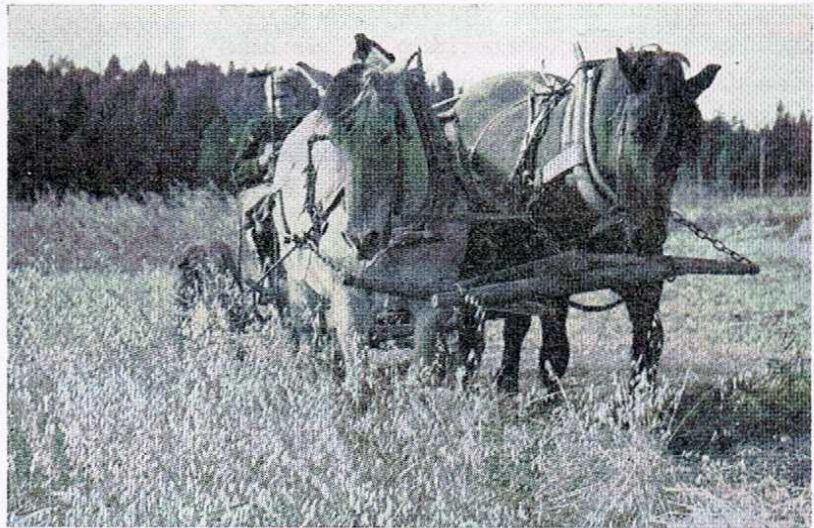
Fagopplæringa og fagvegledningen med skoler og kurs som bidrar til å øke fagkunnskapen hos de vordende og praktiserende jordbrukere med små arealer, avpasset etter deres behov, er viktig nok.

Men kravene om småbrukslærere i bygdene til å veglede og bidra til å finne mulighet for driftsopplegg som passer den enkelte bruker og de forhold han driver under var et småbrukerkrav fra bevegelsens start av. Her ble så grunnlaget for småbrukslærerskolen og småbrukslærervirksomheten lagt for de enkelte bygder. Småbrukslærerne er senere blitt kaldt herredsargronomer, noe ikke bare småbrukerne, men hele jordbruket nå slår ring om som institusjon lærere og vegledere. Samvirke i kjøp og salg og samdrift har vært særs aktuelt.

Til å begynne med drøftet småbrukerne også i vårt fylke mulighetene for felles hestehold med redskapslag m. v. På dette plan ble driftskredittordningen som i sin vorden basert på dette, både i navnet og gavnet var det preget av dette til å begynne med. Senere er dette blitt et verdifullt organ for å skaffe driftsmuligheter også til de større jordbruk. Særs stor fart ble det i start av driftskredittlag i Akershus etter krigen, da maskinlag og maskinstasjoner så å si en tid var alminnelig i hver bygd i fylket. Men

Samdrift. — Akershus sender ungdyr til fjells. (Hol i Hallingdal).

Slåttonn for traktoren ble alminnelig.

etterhvert som velstanden øket, ble antallet av maskinstasjoner og maskinholdere mindre, og Driftskredittkassen får stadig behov for utvidelse av lånemulighetene til de enkelte bruks behov. Den tekniske mulighet vi nå har, kan i høy grad bidra til å lette det manuelle slitet og frigjøre mye verdifull arbeidskraft til andre næringer.

Så langt er denne utviklingen en velsignelse, men hvis det fører til en for stor økonomisk belastning og tyngsel for den enkelte jordbruker kan det siste bli verre enn det første. Vil det dessuten bidra til å avfolke landsbygda eller uttynne befolkningen, slik at det ikke kan opprettholdes en slik levestandard på landsbygda at

trivlsen kan opprettholdes, blir vinningen ved mekaniseringen tvilsom.

Vi får imidlertid håpe at utviklingen får et fornuftig forløp, sett på bakgrunn av det foran nevnte forhold.

Småbrukerne har sammen med Bondelaget gått inn for å reise de samvirkeorganene jordbruket har i fylket. Dette gjelder meierier, slakterier, kornsiloer, lag tilsluttet Gartnerhallen og ikke minst eggslag. De som har de små produktmengder er mere avhengige av landbruks-samvirke enn de som har store mengder og kan oppnå særbeholdelser og gunstig avsetning hos de som konkurrerer med landbrukets salgs- og foredlingsorganer. Men ikke bare salg og sam-

Slaktedyr sendes med busstransport til slakteriet.

Stabburet var aktuell før kornsiloen ble alminnelig.

virke-drift er aktuelt for småbrukerne, men i like høy grad innkjøpssamvirket har vår organisasjon gått inn for. Innkjøpslag i hele fylket, tilsluttet Felleskjøpet, Oslo, har småbrukere som avtagere og gode kunder for driftsmidler til bruka sine. Men også Norges Kooperative Landsforening har fått støtte av småbrukerne når det gjelder å starte innkjøpslag (Samvirkelag). Småbrukerne har jevnt over sett det som en oppgave, de er godt tjent med, å gjøre sine innkjøp i samvirke-lagene. Men mange småbrukere står også som leverandører av jordbruksprodukter til samvirke-lagene.

Småbruksdrifta har tidligere stort sett vært basert på allsidig drift i utkanten av fylket, mens brukene i hovedstadens nærhet har basert drifta på hagebruksprodukter, egg og andre fjørfe-produkter og tildels noe fleskeproduksjon for direkte salg eller torvsalg.

Allsidig drift kan ennå være lett der det ikke skorter på arbeidshjelp, og stellet ikke er for tungvint i husdyrrom og forrom. Ikke minst aktuelt er det å skaffe produkter til eget bruk når en bor i noe avstand fra handelssentrene. Men stort sett går nå drifta i retning av spesialisering også på de mindre bruka. Enkelte har en eller annen hageproduksjon, fjørfe for egg eller kjøttproduksjon, andre har fleskeproduksjon eller smågrisoppdrett, også pelsdyr er det oppdrettet mye av på småbruka. Kaniner, bier og annet småfehold har vi også noe av, selv om dette vesentlig begrenser seg til støttebrukene eller som binæring. Det er nå tegn som tyder på at sauene og kanin får noe større utbredelse i Akershus. Når fjørfe-kjøtt og kaninkjøtt blir så populært som næringsmiddel, beror det sikkert på at hvitt kjøtt ikke bare er diettmat, men en motvekt mot overdrevet fleskeforbruk.

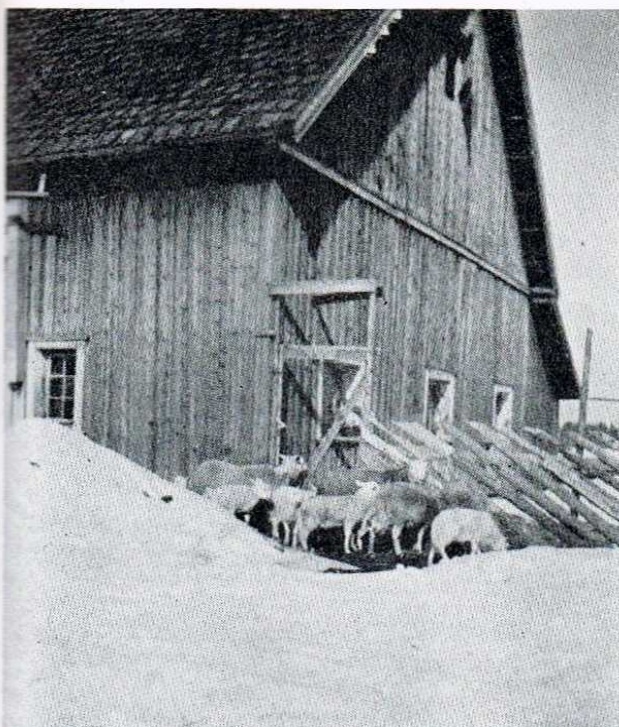
Ett er sikkert, at det gjelder å utvide næringsgrunnlaget for jordbruket, og gi flest mulig produksjonsmuligheter, gjerne av variert art. En slik utvikling vil gi muligheter for de forskjellige interesser og anlegg, samt for utnyttning av de stedlige naturlige forhold og brukernes interesser. Akershus Bonde- og Småbrukarlag reiste tidlig krav om å få opprettet stilling for

Demonstrasjon i hagebruket.

fylkesagronom i småbruksdrift og smånæringer. I 1952 ble Sverre Østlie ansatt og beretningen fra hans virke i Akershus er inntatt på en annen plass i boka.

For småbrukerne i fylket betyr det svært mye at de har en fagmann som kan ta seg av disse viktige oppgavene for fylket. Det viser seg også her at smånæringer som blir tatt hånd om av fagfolk kan bli hovednæringen for enkelte jordbrukere. Sauen er i Akershus et typisk eksempel. Den var opprinnelig et nær foraktet dyr, men etter at den er blitt tatt hånd om, er den blitt en viktig drifts-gren i jordbruket i fylket. Fjørfeet har også hatt en eksplosiv utvikling i fylket ikke bare når det gjelder eggproduksjon, men i høy grad når det gjelder kjøttproduksjonen. Dette er særs aktuelt for hønsehold, men det er også blitt mer fart i gås, kalkun og ande-

Sauhold på mæljord-bruk.

avl etter at vi fikk fagmann. Biavl en har også i fylkesagronomen fått en god hjelper, spesielt i kampen mot sykdommene. Kaninavl en har hittil nærmest vært en hobbynæring, men det er tegn som tyder på at det også her kan bli tale om en næringsgren av jordbruket om vi får det rette opplegget. Det innføres årlig både kankjøtt og skinn (pusseskin) m. v. Hagebruket er også en viktig næringsgren for småbrukerne både som eneyrke og som gren av driften. Vi savner ennå et organ som kan drive planmessige studier for aktuelle smånæringer på bred basis.

En får videre inntrykk av at driftsøkonomene ikke vier disse problemene den oppmerksomhet det har krav på.

Som tidligere nevnt ser vi dette med å finne nye muligheter og spre produksjonen som et viktig ledd i bestrebelsene på å motarbeide at det skal bli overproduksjon av enkelte jordbruksprodukter.

Nytt av tiden er de muligheter som turistnæringen gir. Selv om småbrukerne ikke almin-

nelig kan gjøre så mye på dette felt er det sikkert mange som kan ha arealer for motell, leirplass, oppføring av hytter til utleie eller utleie av rom eller beskjedne pensjonat eller kafevirksomhet. Det skal heller ikke så store vannet til for at det kan gjøres noe med fiskeoppdrett for utleie eller salg.

Noe av dette er forsøkt, men ser vi hva danskene får til med nytting av vindmøller, fjøs og stallrom til kroer og kafeer, kan sikkert iderike folk også i vårt fylke finne langt flere muligheter for inntekt enn nå er tilfelle på dette felt.

Akershus Bonde- og Småbrukarlag har gått inn for å finne driftsmuligheter for fylkets småbrukere, oppspore ideer og bidra til å legge forholdene til rette for utnytting av mulighetene.

Før og straks etter krigen var lagsvirksomheten basert på lag som dekket en skolekrets, og dette lokale preget satte også sitt stempel på virksomheten. Lokale oppgaver som torvstrølag, okseholdslag, beitelag, maskinlag, lokale studieutferder og andre oppgaver som egnet seg for en enkelt skolekrets var de mest alminnelige oppgaver laga tok seg av. Oppgaver av videre omfang ble for herredene tillagt fellesstyret for bygda og videre fylkeslaget for fylket.

Forsøk med pelsdyr (Chinchilla).

Styremedlemmer i Akershus Bonde og Småbrukarlag 1965. I bakerste rekke fra venstre: Fredrik Nordby, Holand — første varamann Nils Lundberg — styremedlem Sigurd Norum, Ås — og stortingsmann, ordfører Kristian Haugen, Skedsmo. Sittende: formann Erling Hansen — og formann i kvinneutvalget Helga Gundersen, Haga.

Etterhvert som kommunikasjonsmulighetene har bedret seg er en mere gått over til større lag, fra 2—3 lag i de større bygdene til ett i de mindre. Men i tillegg er det i de senere år stiftet kvinneutvalg tilsluttet organisasjonen. Her har Akershus hatt en av forgrunnsfigurene, idet Liv Østlie fra Nes i årevis har stått som leder og formann for Norsk Bonde- og Småbrukarlags kvinneutvalg. Hun har aktivt gått inn for småbrukerkvinnenes sak i skrift og tale, og aldri spart seg når det gjelder å arbeide for de oppgaver kvinneutvalget går inn for. Lette husarbeide, ved å gå inn for bedre utstyrte kjøkken med vann og kloakk, bedre mulighet for opplæring i yrket og riktige priser på livsfornödenheter m. v. har vært noen av oppgavene.

Fylkets kvinneutvalg har hatt en ivrig interesse og iderik formann i Beta Vilberg fra Dal, kjent for sitt arbeide for moderne kjøkken, og for hennes samling og fremvisning av kjøkken og eksempler fra kvinneyrket i eldre tid ved forskjellige utstillinger.

Videre har Gunda Øimo fungert i noen år og vunnet anerkjennelse for trofast virke for organisasjonens sak. Nåværende formann, Helga Gundersen fra Nes, som har virket de to siste åra.

Kursvirksomheten har vært av de oppgavene som mest har opptatt kvinnene, ofte i samarbeide med Husflidslaget, bygdens husstellnemnder m. v. Men kvinnene har også vært godt representert på fylkeslagets kurser og utferder.

Formann i Norsk
Bonde- og Småbrukar-
lags Kvinnegruppe —
Liv Østlie, Årnes.

Det er vel mange som vil stusse over at vi her ikke har nevnt noe om mål og mening med den 3dje hovedoppgaven til organisasjonen vår. Denne er et kapittel for seg, og oppgavene som våre tillitsmenn står overfor på dette feltet må takles så nær opp til våre retningslinjer som det er mulig, uten å krysse klinge med gjeldende lovverk.

Vår stilling til jordspørsmålene er at de som kan og vil utvide bruket sitt skal få mulighet for å få tillagt dyrkingsjord som ligger til rette for det og ellers ikke blir forsvarlig nyttet. Vi vil ikke ensidig gå inn for å opprette storgarder, men familiebruk av en høvelig størrelse, gjerne med tillegg av skog og beitearealer og helst drevet på samvirkebasis. Frigjøring av alle husmannsbruk er et av de mål organisasjonen har satt seg.

Mye av dette er når de som leder arbeidet helhjertet går inn for minnelig ordning, løst på denne basis. Men Jordloven av 1928 har også vært et brukelig middel for ekspropriasjon av slike bruk, der minnelig ordning ikke kunne oppnåes. Det er nå få husmannsbruk igjen i Akershus. Ved enhver revisjon av Jordloven har vår organisasjon hatt sin egen innstilling, som med mere eller mindre hell har bidratt til å prege loven.

Akershus har foruten de tidligere nevnte tillitsmenn som var med i organisasjonens første år og professor Høie som senere kom til, hatt A. Størseth som mangeårig konsulent i landslaget og kasserer i fylkeslaget.

Landslagets populære og interesserte konsulent T. Kaldal er også kasserer for fylkeslaget, og han legger opp planene for våre populære fylkesutferder, som han har all ære av.

Foruten disse minnes vi ivrige og interesserte tillitsmenn fra før og etter siste krig, bl. a. Magnus Nysveen fra Nes, O. P. Ruud fra Høybråten, brødrene Karl og Ivar Haugen fra Asker, Bernt Korslund fra Eidsvoll og Jørgen Haugen fra Bærum er folk som vi vil minnes med takk for helljertet innsats for småbrukernes sak.

Styret i år er: Kristian Haugen, Skedsmo, Sigurd Norum, Ås, Fredrik Nordby, N. Høland, Hjerdis Tømte, Sørum og Helga Gundersen, Nes med Erling Hansen, Gravdal i Nes som formann.

Vi håper med dette å ha gitt et bilde av Akershus Bonde- og Småbrukarlag og vist noe av problemene vi har hatt og noe av det vi har fått løst.

Fru Helga Gundersen, Nes, nåværende form. i Akershus
Bonde og Småbrukarlags kvinneutvalg.

De første bureisere på Hvamsmon i Nes.

Noe er gjort, men langt mere kunne vært oppnådd om småbrukerne mere mannjevnt og aktivt hadde sluttet opp om organisasjonen.

Småbrukerne har vanskelig for å forstå, at for dem som ellers i livet gjelder tyngdeloven fortsatt, også i organisasjonslivet. Det som teller og

Forfatteren.

Styremedlem i Akershus Bonde og Småbrukarlag, fru Tømte.

veier ved et forslag som reises er at det står mange bak. Vi skal ikke bare kritisere dette at småbrukerne ikke har møtt opp for å ivareta sine interesser på årsmøter og generalforsamlinger. Strevet med jord, planter og dyr binder småbrukerne til bruket og hjemmet, slik at de helst blir hjemme selv om det står mye på spill organisasjonsmessig. Det lille sentralt beliggende Akershus, med sine allsidige naturlige forhold har enda et stort antall småbruk som hjem og arbeidsplass. Men med de høye lønninger en har fått, og de muligheter som gis i andre næringer blir alt for mange småbruk i Akershus forsømt driftsmessig sett. Uansett driftsopplegg i dag, med svak eller sterk drift er det sikkert også i vårt fylke fornuftig å beholde bruket som hjem, intakt. Bruket vil da kunne opprettholdes som grunnlag til beredskapskilde i vanskelige år, og knytte slektene til jorda og jordbruksdrift og vår herlige natur.

Selv om store arealer og maskinell drift i dag ser ut til å bli regnet for løsningen av de fleste jordbruksproblemer, har det økonomiske ut-

bytte ved rasjonaliseringen ikke alltid vært overbevisende.

Enkelte har ved spesialdrift og smånæringer vist at det ikke alltid er arealets størrelse som er avgjørende for å oppnå god avkastning av jorda. Dette er godt fordi vi har arealer som av naturen er oppstykket. Skulle alle slike arealer legges ut til andre formål enn jordbruk, ville sikkert bygdefolket uttynnes i den grad der andre muligheter som industri m. v. ikke blir aktuelt med det første, at bosetting i det hele neppe kunne opprettholdes.

Det er rett å holde intakt de store og rasjonnelle enhetene vi har i den utstrekning dette er mulig. Småbrukerorganisasjonen er interessert i å utvide de små bruka når det er mulig. Vi er

imidlertid av den oppfatning at det er rett å opprettholde spesielle støttebruk. Men småbrukerne i Akershus mener at det må gjøres mere for å finne driftsmuligheter for de småbrukene vi ikke kan få opp i ønsket størrelse som familiebruk, og som vanskelig kan få arbeide utenom bruket.

Vi er av den oppfatning at det ville være en lønnsom investering å satse på hjelp av forskere, forsøksfolk, prøvebruk m. v. for å finne frem til aktuelle produksjoner, som det er marked for og som kan bli lønnsom produksjon på mindre bruk.

En slik utvikling vil tjene det samlede jordbruk, fordi det bidrar til å spre produksjon og gi flere driftsmuligheter å velge mellom.